

PERPETUINA

ARITAT! Caritat!
Veusaquí l'hermosa virtut qu'endolseix nostres neguits, que aixuga las llágrimas y perdona las injurias, l'arbre d'ombra benefactora que, plantat per má generosa ab son celestial perfúm, preserva de la corrupció del esperit, com los aromas del Orihent preservan de la corrupció material, l'amor immens que ab son llahut d'or cantan los serafins, mentres Deu, son principi y objecte, gosantse en ell, derrama sos efluvís en nostre cor.

La caritat en son sentit més espiritual fou sens dubte l'esperó que mogué los llavis de nostre Rey, quan en hora benhaurada se sentí inspirat per instituir la per tots conceptes hermosa *fiesta nacional* en que, commemorant la mort de tantas víctimas del coltell lliberal, ab actes de caritat (que no d'altre manera poden anomenarse las ferventas oracions que aixequem al Cel y el sant Sacrifici qu'en son sufragi oferim al Senyor) preguem pera son etern descans.

En lo dia d'avuy m'apar que 'm demanan una *gracia de caritat*, y á mas orelles ressona aquell

*A las ánimas ohii
que cridan: ¡ay, qué dolor!*

tant repetit durant lo mes de Novembre, quan tot convida á pregar pels fidels difunts, quan la naturalesa, vestida ab lo mantell de la tristesa, mostra sa cara ombrívola, y callan los rossinyols y se 'n van las aurenas...

En lo dia d'avuy no plora la terra pel despullament imatge de la mort, mes, al somriure al bes suau del ventitjol veyent venir la primavera, me diu que pregui per ells la campana desde 'l cloquer, lo sacerdot desde 'l temple, lo jay ab sa paraula sentenciosa, y m'empeny á ferhe esment l'infant ab sos mots tendres; y fa que no 'ls oblidi la melosa harmonía que 'ls boscos llansan al espay, fa que hi pensi fervorós lo cimbrejar de las copas dels arbres, me mou á recordarlos lo tranquil murmurar del torrentó que com cinta de cristall brodada d'esmeragdas serpeja per las pradassas; m'estimulan á ferhe santa memoria las ayguas que aflayran la brillant corola de las floretas qu en ellas hi depositan petons perfumats, las aus que tornan y xiuxurejan, la papallona despertant de son somni de crisálida y 'ls remors indeterminats que produheix l'activa animació del Univers.

En lo dia d'avuy vinch, donchs, á oferirvos, oh mártirs del deber, mon humil homenatge, una perpetua que aixecant al Cel com incens triat, los perfums del esperit (perque no 'n té de la terra), sofrint l'ardencia del sol y la violencia dels vents, conservarà 'l color de sas menudas fullas y mantindrà sas formas immaculadas, quan á son entorn haurán nascut y mort l'olorosa rosa, lo pintat clavell y l'aromátich liri blanc.

CARLOS RIUBROGENT.

En la festa dels Mártirs

(Trevall premiat.)

LEMA: R. I. P.

Quan sento la complanta y l'amarch plor de la afligida esposa que ha dat l'últim abrás al ser que aymava, soldat heróich que sos moments acaba en aras de la Patria y la Fe santa; y quan en lo més crú de la batalla veig passejarse l'implacable dalla arrebatant als fills sos volguts pares y als pares sos fills tendres... ¡oh Cels! quan veig que d'ells han de dependres,

veuant sos ulls mil llágrimas amaras, tot cants de dól m'inspira;
no manca pas alé á ma veu migrada ni 'l trist accent que llansa quan sospira la tórtora lassada,
ni menys las cordas de mon arpa aymada anyoraran la nota planyorosa que de sa lira arranca Melpómene plorosa.

***

Es l'hora del repós: sos raigs de vida ab son disch lluminós lo sol amaga detrás de la cinglera qu'en sa falda nodreix l'espessa ubaga. Mes l'ombra que projecta avuy, la claror tétrica y l'aspecte d'amenassant fumera omplena 'l cor d'esglay y 'm diu á l'hora que aixó no sembla més que un cementiri dels que han rebut la palma del martyri. ¡Qui sab si aquest matí de branca en branca las aus saltironavan y en aquesta llavors bella verneda lo naixement del aubá celebravan, ací hont are hi queda lo fruyt horrible de sangrenta guerra: mil cossos mutilats, polsím, desferra... cors palpitants y tolls de sanch calenta, cendras dels arbres calcinats qu'esventa trámpol mestral, ací hont are hi venen corps famolenchs que 'l mateix vent hi porta per la farum qu'exten tanta carn morta.

***

D'un hospital de sanch á la presencia se 'm núa 'l cor per lo dolor vivíssim que 'm representan ab un jay! tristíssim soldats d'eterna fama que minvant los instants de sa existencia, fins al darrer moment veuen encesa en lo seu pit la flama del patri amor que 'ls atia á l'empresa. Sento 'l clamor de tots; mes si acás ploran no es perque sentin tant lo colp del glavi com lo d'haver perdut tota esperansa de conquerir la Patria benhauransa, la Patria qu'ells adoran qu'es bálсам per son cor, mel per son llavi.

***

Los qu'en lo camp veyeu que vostra vida pel vey s'escapa de mortal ferida, los que haveu dit ¡Jesús! al darrer dia tot morint en lo llit de l'agonía, no ploureu més; que la llevor plantada creixerá ab vostra sanch assahonada, y 'l tany qu'avuy s'inclina demá serà una alzina que plantosa pujant devant dels sigles no podrán aterrar tots los vestigles. Si 'ls llors de la victoria no ornessen vostre front, per la fe ardida assolireu la gloria y desde 'l Bel contemplaréu á Espanya per vostres fills gloriosa de "Deu, la Patria y 'l Rey" alsant bandera. D'aquí veureu segarse la cisanya que l'enemich ab repugnant cinisme per tot encare posa, lliurarse Catalunya la feynera del corch del centralisme y dant á las regions lo que seu sia disfrutar de complerta autonomia.

AMADEU TORRES GÜELL.

Mártirs vivents

Mal any ha sigut aquet per la Comunió carlista. Sols pronunciant els noms d'en Tristany, Brañas, Villahuerta y Aguilar se palpan els fruyts dolorosos que han deixat en nostres filas homes il·lustres y activíssims.

La festa del 10 de Mars es festa cristiana y fraternal; pro afegeix á la ventatja aquesta una altre ventatja, que fa ressaltar el gran esperit practich del Rey, que instituí aquesta festa. Es un principi de Táctica, y millor, d'Estrategia, que la mútua confiansa, que l'apoyo d'altres forsas son un factor importantíssim pel resultat de la batalla. Quan el soldat creu que altres l'ajudan, quan veu á la vanguardia á companys seus y á retaguardia qui li guarda las espatllas, creix sa confiansa, se multiplica son valor, y acomet las mes heroicas empresas. Al revés, al veurerse una tropa abandonada, decau son esperit, mimva son valor y la derrota es sa companya inseparable.

Vetaquí la gran Estrategia de Carlos VII. Al establir la festa del 10 de Mars, nos diu: «Recor-

demnos dels morts nostres. No som sols en la batalla. Ells al cel están lluytant ab nosaltres ab altres armas. A nostre forsa se junta la seva forsa. No podém perdre la batalla.» Se compren la política de la festa del 10 de Mars. Es una festa *Estratégica*. Si no hi fos, deuría inventarse.

Pro es principalment festa cristiana. No es una suposició gratuita la *Comunió dels justos*; es un dogma de la Iglesia. Els qui á la terra moren, al cel despertan entre 'ls ángels, y sas forsas allá s'emplean pera conseguir lo que volian á la terra. Som els justos d'aquesta vida y de l'altre un sol exércit. Aquells lluytan ab un'arma; nosaltres ab un'altre. Quan mor un just, no 'ns falta un soldat: ha passat d'un cos d'exercit á altre cos; sa forsa no 'ns falta. Per xó he de rectificar el coment d'aquet article: no ha sigut l'any aquet dolent per la Comunió Carlista; els qui 'ns han deixat, allí al cel ab coratje lluytan per la Rel·ligió perseguida y despullada, per la Patria envilida y sens honra y per el triunfo proxim del Rey d'Espanya. Del resultat final de la batalla no pot pas duptarse'n.

*

Els martyrs morts nos havian fet oblidar dels martyrs vius, objecte d'aquestas ratllas.

Allá á Guipúzcoa la tiranía lliberal ha martirizat á una vintena d'honrats fills del poble, pel sol fet (y encare no provat) d'haver volgut velcar un trono que ha deshonrat al poble, esquarterat l'Estat, y xupat la Hisenda. Allá s'ha parlat altre volta de unglas arrencadas, de bacallá sense beurer, de cordas de guitarra, de látigos de plom, de máquinas infernals; allá s'ha paseijat l'infame Portas, deshonra de la deshonrada Guardia Civil que 'l sufreix, y d'aquet poble cobart qual impassibilitat fa possible la existencia d'aquet monstre; allá, per fi, ha sigut la humanitat insultada, la justicia escarnida, la Lley trepitjada per un canibal disfressat de Guardia civil espanyol y per un Govern digne d'exercir á Zululandia...

Pro he dit mal; els zulús martyrisan, perque 'l martyri escrit está en sas Lleys; martyrisan, pro advertint á las víctimas quina ha de ser la seva sort. Els liberals no. Els liberals martyrisan als acordes del *Himne de Riego* y de la *Marsellesa*; martyrisan insultant, com els jueus á Jesús, quan coronantlo d'espinas, el saludavan com á rey; martyrisan perfidament, mentres cridan com uns energúmenos *libertat, libertat*, que, com diu Aparisi, es la llibertat que te 'l que mana de tiranizar á un poble, al istil del Marroch.

Perdonin el barbres Zulús si 'ls he comparat ab els liberalíssims espanyols; mon intent no era insultarlos...

*

Descubréxíne tots els carlins devant d'aquets 20 mártirs vivents de la nostra Causa; descubréxíne; més, sent 20 honrats fills del poble basch, lliure com el catalá, y com el catalá á prova de tota mena de mártiris, pera certificar la seva fe carlista y la seva constancia inquebrantable com el ferro fortíssim de sas montanyas pintorescas.

CARLOS V

L'august Señor Don Carlos Quint de Borbón, morí en Trieste lo dia 10 de Mars, de l'any 1855.

Descubrimnos tots. Y posant als 20 màrtirs de-
vant dels ulls del poble espanyol y de la Europa
civilizada, com en la punta d'una altíssima mon-
tanya, mostrémlos á tothom com argument viv-
ent de la tiranía lliberal y de la fermesa y con-
secuencia del infim poble carlista.

Martyrs Guipuscoans, que com S. Joan, passei-
jeu pels carrers llagas honoras y martyris enve-
jables, en nom del poble catalá, jo vos saludol

VALCARLOS.

UN RECORT

ALS MARTYRS DE LA SANTA CAUSA

LEMA: *Beati mortui qui in
Domino moriuntur.*
—Apoc. XIV, 13.—

Lo cel está de festa:
coronas de ginesta,
d'oliva y de lloré
guarneixen los Arcàngels,
que foren vostres Angels,
Sants Martyrs de la Fé.
Ab ellas vos corohan,
y ensemps la palma os donan,
que van guanyá ab la mort,
demunt vostra fossana
també una má germana
vos porta el seu recort.
Moriren en la guerra
per Deu y per la Terra,
que fou vostre bressol,
mes nostre Catalunya
de valtres no s'allunya
vestint mantell de dol.

Sí, ab valtres pensa encare,
puig may podrá una mare
desolvidá als seus fills,
que 'n mitj de la batalla
li feren presentalla
del cor dels seus capdills.
Perxó nostra nissaga,
que amor ab amor paga,
endressa un míst'ch cant,
penyora d'anyoransa,
vivint ab l'esperansa
que un dia os venjarán.
Morireu... vostra testa
caigué en l'última gesta
segada pel butxí,
y ab sanch verge empapada
quedava assahonada
la terra hont van morí.
Y aquella hermosa prada
ja ha tret la plansonada
florint ab novells cors,

que, remembrant llurs penas,
senten bullí en las venas
la sanch del seus majors.

No ha mort vostra memoria,
que encar conta l'història
las gestas dels capdills
nascuts de rassa noble,
de rassa d'aquell poble
que es héroe en los perills.

No ha mort... encar la brasa
del patri amor abraza
lo cor dels catalans,
que avars de la justicia
no volen més bruticia
no volen mes tirans.

No ha mort... y mentres quedí
tant sols un hom' que heredi
la sanch de catalá,
ab lletras d'or gravadas
y en marbre esculpturadas
per sempre quedará.

Volém cantar victoria,
volém días de gloria
per tot bon espanyol,
per l'ànima afligida
y ab vil punyal ferida
lo balsem y el consol.

Si el Rey lo ceptre empunya,
volém per Catalunya
sos furs y llibertats,
y ab religió sencera,
l'única y verdadera,
lo viure agermanats.

Volém, cendras sagradas,
seguir vostras petjadas,
morir per nostra Fé,
y á dintre el Cementiri...
la palma del martiri
tenir per capsalé.

ERMITA DE CORBERA.

Bergá, Mars, 1900.

Quart Certamen de LO MESTRE TITAS

TREVALLS REBUTS

1. La Bandera Tradicional. Lema: *Ab sanch regada.*—2. Als martyrs. Lema: *Gloria.*—3. ¡Al cel siau! Lema: *La sanch dels màrtirs de la Tradició, es la síntesis suprema de la regeneració espanyola.*—4. A Zumalacárregui. Lema: *¡Valor!*—5. Las guerras carlistas. Lema: *Espanya salvada.*—6. Un gran home. Lema: *Deu, Patria, Rey, Justicia y Libertad.*—7. Aparisi y Guijarro. Lema: *Els genis no abundan.*—8. El Siti de La Seu. Lema: *¡Pobres soldats del Rey!*—9. Guerra de guerrillas. Lema: *La sanch dels martyrs es llavó fecunda.*—10. A través dels sigles. Lema: *Fé, Esperansa y Caritat.*—11. En la festa dels Martyrs. Lema: *R. I. P.*

DIBUIXOS REBUTS

1. Lema: *Recort etern.*—2. Lema: *Deu los ha ja perdonats.*—3. Lema: *D'aquella sanch aquests héroes.*—4. Lema: *Lo poder d'una Bandera.*—5. Lema: *Descansin en la pau del Senyor.*—6. Lema: *Las aromas del martiri.*

FALLO

El Jurat, examinats detingudament los treballs presentats, ha decidit donar els premis en la següent forma:

El General Ortega

Nasqué en Tauste (Zaragoza), l'any 1816.

PRIMER PREMI.—A la poesia (que insertém) núm. 11. Lema: *R. I. P.* Son autor: don Amadeu Torres Güell.—Accéssit: al treball núm. 1. Lema: *Ab sanch regada.* Son autor: Rvnt. don Salvador Roca.

SEGÓN PREMI.—Al treball núm. 3. Lema: *La sanch dels màrtirs de la Tradició es la síntesis suprema de la regeneració espanyola.* Son autor: don Manel M.ª Roger de Lluria.—Accéssit: al núm. 5. Lema: *Espanya salvada.* Son autor: don Carlos Molons.

TERCER PREMI.—Al treball núm. 7. Lema: *Els genis no abundan.* Son autor: don Joan Bardina.

QUART PREMI.—Al dibuix núm. 5. (que publicué) Lema: *Descansin en la pau del Senyor!* Son autor: don J. Comella, de Vich.

PREMI EXTRAORDINARI.—Se concedeix al autor de la portada que publicué avuy, qui, portat de sa gran modestia, ens priva del gust de publicar son nom.

El Secretari,

JOAQUÍM FONT Y FARGAS.

NOTA.—El treball hermosíssim del senyor Roger de Lluria, comensém á publicarlo avuy, y successivament anirém publicant els demés.

RECORDANSAS

¡Dia de disort per la patrial lo foch de l'abim prengué hostatje en lo cor d'uns homes malvats y aduladors que rodejaban un trono; el trono caigué fet bossins y engrunas als peus de un aventurer de fortuna, encar que gran capitá y brau guerrer. Els aduladors 's replegaren, amagaren sos tresors, posaren á salvo la pell y ab riallas d'imbécils, acceptaban mercés y favors del usurpador.

Y no 'n tenian prou d'aixó, sino que quan el poble ferm y decidit, lluytaba regant ab la sanch abundosa de sas venas, los afraus y serraladas, preparaban tancats dins las murallas de Cádiz

una colla de xarramecas la pócima verinosa, que al transcorrer 'ls temps, había de dividir ab costas als espanyols, enervar sas fòrsas, convertir sa roja sanch en blanca orxata, posar la malestruga á sa fé y creencias, fer indife.ents per passar luego á increduls, y al arrivar aquí, armar son bras ab la teya y el punyal, declarant guerra á Deu, á sa Iglesia y á la societat tota.

**

Altres camarillas de aduladors, capitaneijats per una dona, rodeixan un llit en que agonitza un rey; la malicia, l'orgull satánich, esprit lliberal á tots domina, una infamia premeditada y alevosa 's realisa, es la firma de una má, en que la sanch ja no hi circula, una befa y escarni de tot un poble, que farà correr rius de sanch ignocenta.

La bandera de la Verge dels Dolors, es ja tremolada per el llegítim rey, tots los bons sots sos plechs se cobeijan, soldats de la veritat, del dret y la justicia, s'aprestan á la lluyta, res los espanta, la mort es una branca de lloer que á son cap enrotlla, moren contents, per son Deu, per sas tradicions, per son Rey, que las ampara y defensa.

Altres aduladors y criminals, premeditan altre infamia; los aguerrits batallons, que may miraren ab temor el perill, sempre invencibles son trahits, aquells fusells que á cop de bayonetes ú ab barrils de metralla pogueren escaparse may dels forsuts punys dels soldats de la llegitimitat, en pabellons á milers s'apilotan.

La traició es consumada, el regnat de la mentida, de la farsa, de la granjeria, té guanyada la partida.

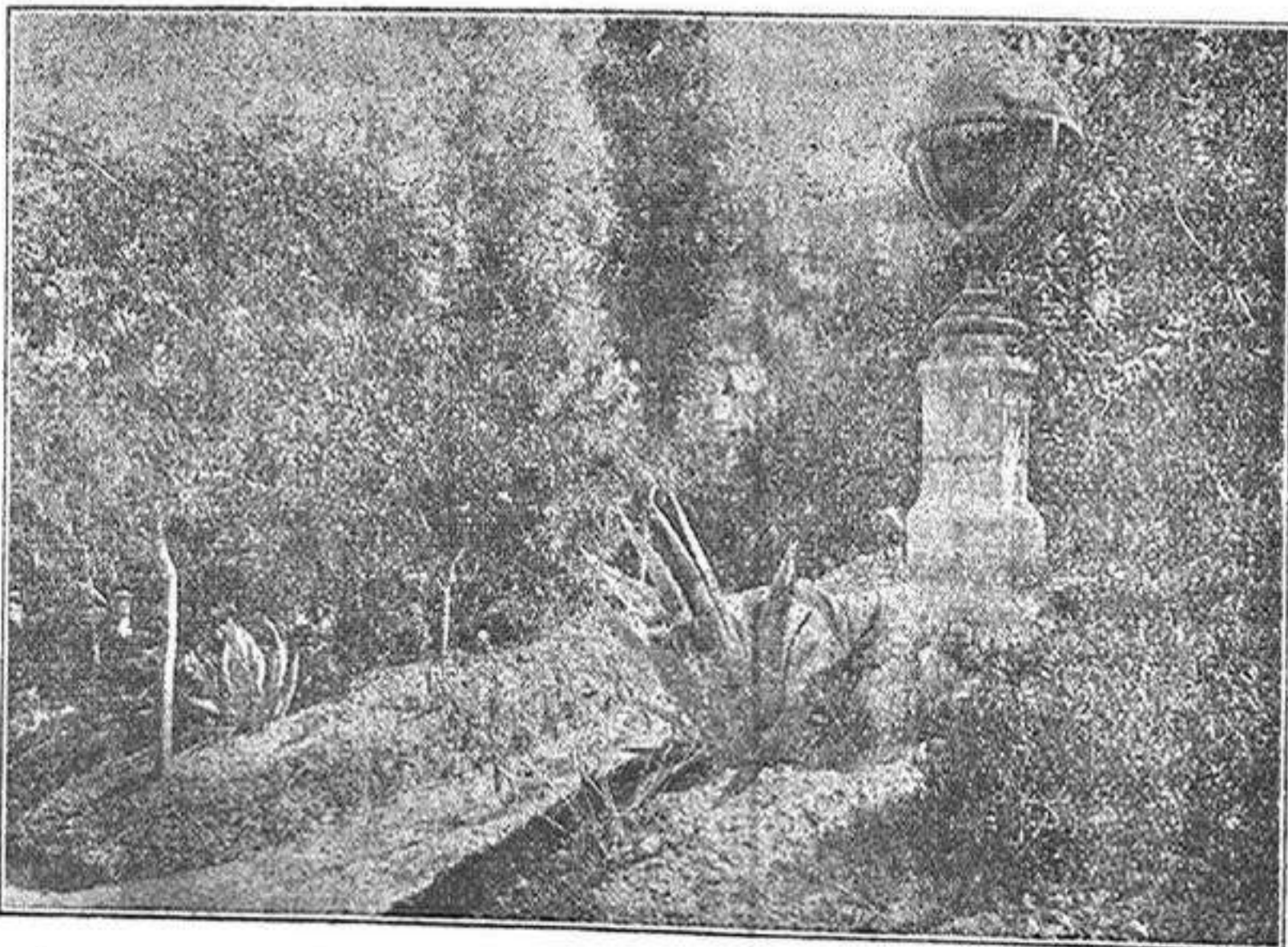
El noble y fundador rey, replega sobre son pit, la bandera de la generalíssima, la Verge dels Dolors, s' allunya de sa casa, y terras extrangeras li donavan acullida, y allí mantenint sos drets, ferm en defensa de sa causa justa, no transigeix, y Deu acull á aquella ánima privilegiada é infortunada en la terra, á gosar de la eterna benhauransa, en la ciutat de Trieste, el dia 10 de Mars de 1855.

Animo y pit carlins, envihém nostres oracions en vers las ánimas d'aquells que nos precediren en defensar la Santa Causa, y si no podém superarlos, quant menos procurém fer los possibles per imitarlos.

LO MESTRE VELL.

TÁCTICA DE INFANTERÍA.—Denunciada fa tres mesos la 2.ª edició, torna á posarse á la venda, per haver sigut absolt l'autor en lo procés que se li seguia. Es necessari á tot carlista per lo que puga tronar. 60 céntims exemplar.

CATALUNYA AUTÓNOMA.—2.ª edició. Fulleto importantíssim sobre 'l regionalisme carlí y sobre nostre programa en general, posat en forma de Constitució codificada. Agotada la 1.ª edició de 10.000 exemplars. Deu centims un. 6 pesseses el cent.

Siti ahont fou fusellat el general Ortega, en 18 d'Abril de 1860.

Lo Mestre Titas

¡DESCANSIN EN LA PAU DEL SENYORI

EL GENERAL

D. Tomás Zumalacárregui

LA MILLOR OFRENA

Als Mártirs de la «Tradicció»

Entristida la Natura
ab joya, res del mon canta;
s'ou tan sols una complanta
saturada de tristor;
l'aucellet tampoch refila
ab l'humor qu'ants refilava
quan, alegre, voléjava
per l'espay, ab dols conhort.

Desterrém las pompas vanas;
vers á l'Esglesia fem via;
procurem siga aquest dia,
jorn d'absoltas y oracions,
preguem ¡ay! per los que foren
bons espanyols, fills del poble,
soldats de la causa noble
escrita en régis blasons.

Oiu: ¡oh, cendras sagradas
brau heroisme d'un día!
si la fera traidoria
feu que fossiu lo que sou,
encara restan cors nobles
que, constants, ab fe, deliran
y desitjan y suspiran
soterrá 'l despótic jou.

Avuy, tendretas pregarias
enlayrém vers al Empiri;
fes, ¡oh Deu! que prompte oviri
tot Espanya 'l jorn felis;
que l'hermosa Catalunya
avuy tan esclavitzada,
siga prompte deslliurada
disfrutant d'un dols encis.

PEPET DE LAS POMAS.

Vilanova y Geltrú, Mars, de 1900.

Llahor als Mártirs de las Tradicions

Cansons de dol y goig han d'ixer del nostre cor en aqueixa diada pera 'ls carlistas tant magestuosa. De dol, perquè en ella recordém á aquells sers que despreciant benestar y grandezas, s'entregaren en brassos dels sacrificis més grans que imaginar-se 's pot, y en be del ideal que perseguían fins arribaren á fer-se'n martyrs, es dir, acabaren per vessar generosament tota sa sang preuhada. Llahor, donchs, llahor eterna en la terra y en los cels per aqueixos sers á qui avuy honra 'l Carlisme. Nostres cants han d'esser de goig, puig que cada gota de la sanch vessada per los martyrs, ha sigut nova y fructifera llevó que ha tret brotada, multiplicant més y més los aymadors de las santas tradicions pera 'las quinas ells moriren. Nosaltres voldríam possehir la inspiració dels més insignes trovayres pera enlitar, com fer-se 's deuria, los mérits que devant de Deu y dels homes se conquistaren los nostres martyrs. Devant de Deu poch havém d'esforsarnos pera provar quanta gloria adquiriren. Una menció d'homes que ab lo Sant Nom del Pare per primera paraula de son escut, se tiran á combatre al enemich de sa Patria y de son lligítim Rey, y no tenen cap reparo en donar sa vida fent lo mateix que 'ls primers cris-

tians al troverse al enfront de famolencas feras, ab la sola recompensa en eix mon que deixar un exemple grant per los que 'l contemplan, necessariament ha de veurers recompensada allá en la mansió dels justos, en lo lloch ahont veritablement lo etern Criador, premia als que han esset com ell mana. Per aixó es indubtable que los martyrs de las Tradicions espanyolas que ab santa abnegació, no aspirant á altre compensació que salvar á la seva desventurada Patria, escurterada per una colla de sayons, implantant los principis de la veritat y de la justicia que representa la magestosa persona del Duch de Madrit, han de troverse gosant ab suprema, quan infinita fruició, los plahers de la Patria celestial. Y devant dels homes, ¡no son preeminents los mérits guanyants per nostres martyrs! Tot individuó que professa un ideal honrat y noble ab convicció, sens miras rastreras, y que en be d'aqueix ideal seu arriba fins al sacrifici, se fa mereixedor al apreci, respecte y fins veneració dels seus semblants; dos si aixó es aixís ¡quant gran y quant extraordinaria ha de esser lo nostre apreci, respecte y veneració per de aquells á qui en aqueixas planas honrém, ja que en bé de un ideal de honradesa immaculada, de justicia y noblesa innegables, no sols feren sacrificis materials sinó que arribaren á portar al altar dels holocaustes la joya més preuhada que té la humanitat, la perla més rica que l'home ha rebut de son Deu y Senyor, com es la existencia. Del mateix modo que no hi ha cap religió que pugua posarse en parangó ab la Católica respecte á la sublimitat dels actes que en el transcurs dels segles han fet sos seguidors, aixís mateix no hi ha cap altre ideal polítich ó social que pugua disputar al Tradicionalisme espanyol la primacia de haver esset sembrada primer, y després regada ab sanch noble y generosa, ab sanch eixida de cors braus y honrats. Aixequém donchs tots nosaltres, los que carlistas, en lo fons del nostre cor, altars de gloria pera 'ls que en aquest dia recordém com Martyrs. Sants de la més gran de las ideas que 'l cervell de l'home pot cobejar, de la causa més justa y més digna que l'home pot defensar, la causa de la Vritat, del Dret y de la Justicia.

LO MESTRE JOVE.

D. Francisco Solá
Intendent general de Catalunya.

ALS MARTYRS DELS «TRES ROURES»

RECORDANSA

Encare que trista, necessari es que 'n fem memoria pera que si arribés lo cas de que la fera lliberal ab son desenfré volgués repetir y renovar las *hazañas*... (?) del 17 de Novembre de 1822 en lo siti esmentat, y haguessim d'esser nosaltres las víctimas destinadas al sacrifici, sapiguessim, ans que renegar del lema que está escrit ab lletres de sanch en nostra bandera, per el qual moriren llurs mártirs, morir nosaltres á semblansa de las 24 víctimas sacrificadas en dit lloch per las armas dels sectaris de la impietat.

Preguem: ja que 'l Rey ho mana y la caritat nos ho demana, bo y saludable es pregar per ells.

Descansin en pau.

LO TRABUCAIRE.

Manresa, 5 de Mars de 1900.

BIBLIOGRAFÍA

«QUATRE REGLAS DE GRAMÁTICA per ANTON BULBENA.

Se ven á 25 céntims á «L'Arxiu.»

Comensarém corretgint algunas erratas d'impremta, escapadas al article Bibliogrífich del número anterior, á causa de no haver pogut corretgir las *cuartillas*.Párrafo 3.er: *no baixan* ha de dir *no baixant*.—Párrafo 7.é Hont diu *periodichs* ha de dir *periodis*; per comtes de *armonia, harmonia*; Y se 'ns diu ha de cambiarse per Y si se 'ns diu.—Párrafo 8.é *Manifestació del nostre idioma* ha de cambiarse per *unificació del nostre idioma*.—Párrafo 9.é *Diu just y galantment*, y deu dir *cont'nua y galantment*.

Com se veu son tant essencials las correccions, que algunas cambian del tot el sentit, y las altres tornan á la morfologia sos drets, trepitjats pel caixista sense cap contemplació.

El nou llibret del Sr. Bulbena conté una setantena de reglas gramaticals, disposadas sense ordre, y servintlashi de march, versos de varis metres, alguns d'ells molt extranyos y desusats quant menes. Per exemple:

Ample, *digne* han lo femení variable;
es invariable, hom ó dona, *amable*.Son femenins *la son, la mar, febra,*
*la art, la fi, la torra é la llebra.*Aixi scriurém que jo *parle de parlar;*
compré é menje de comprar é menjar.

Per lo demés hi han reglas molt prácticas, encaminantse totas á demostrar el criteri del autor, mes ó menos fonamentat.

Aquet llibre nos ha possat de nou á la memoria la desgracia verdaderament lamentable del idioma catalá de no tenir una gramática única que unifiqui 'l nostre idioma literari y el catalá escrit. Llegim, per exemple, á n'en Verdader, á n'en Guimerá, á n'en Matheu, á n'en Bulbena, á l' Apeles Mestres, etc., y cadascú te sas reglas y cadascú sa gramática particular. Aixó sense perjudici de que els qui no arriban á la altura d'aquells mestres, escriguin en un mateix treball de distintas maneras.

Quant vergonyós sia aixó no hem de demostrarho; y puig, segons tenim entes, se va á fundar, dintre de poch, una *Academia de la Llengua Catalana*, d'aixó parlarem un altre día, pera que, sent una Corporació respectable, alta y autorizada, pugua aviat unificar nostre llengua y acabar ab la anarquia que avuy tant nos desacredita.—V.

¡AL CEL SIAN!

(Trevall premiat.)

LEMA: *La sanch dels mártirs de la Tradició, es la síntesis suprema de la regeneració espanyola.*

I

TRIBUT D'HOMENATJE.

Excusi mon atreviment inaudit, la bondat de l'intenció que 'm guía.

Lo silenci, més eloqüent á voltas que la més florida frase, es lo que jo, devant vostras tombas sagradas, deuria emplear pera fer compendre de gráfica manera lo profont respecte, l'admiració incomparable que per vosaltres sento, ¡oh mártirs heróichs! qu'ab lo sacrifici sant de vosstras vidas preciosas, sagellareu la més gran de totas las Causas, lo més noble de tots los debers, lo més august de tots los compromisos; regatejar la sanch, primer; vessarla, després, en defensa homérica del Dret y de la Justicia ultratjats per mans criminals y barroeras que impulsadas fatalment per l'esprit satánich de la superbia humana, profanaren ab indiferencia estúpida, per l'infern alenada, l'ara del altar, los furs de la patria y 'ls drets del rey.

Familia y llar deixareu; com llamp escupit fugireu; entorn la llar deixareu vells vosres pares, plorosas vosras mullers, llagrimejant vosres fills; contristats vosres germans, y al crit de guerra, per lo corn donat, ab valentia espartana, formareu ardits y valerosos, soldats novells d'una causa vella, tant vella com santa, y agafant las honrosas armas ab que 's deslliuran los pobles de l'esclaviut dels tirans, morireu (lluytant com espanyols, lleons que no ha domat may cap ferro) per ensenyar als esdevenidors lo camí per hont se puja al cim de la gloria, encar que precis sia esfonserse en l'abím espantós de la mort, de la mort cristiana y hermosa del soldat, al quin la creu y 'l capot d'uniforme serveixen de mortalla digna de ser envejada per tots los cavallers, d'aquet mot mereixedors.

Per 'xó Carles VII, cavaller cristianíssim, qu'ab sa gegantina y escultural figura retrata gallardament la magestat augusta d'un poble d'heroes, abatut per lo pes de sas glorias passadas, tant grans y enlluernadoras, com tristos y vils son los infortunis presents, y negre y esferehidor es lo pervindre que li espera (si 'l Deu qu'haurá premiat vostre heroisme, no s'apiada d'aquesta terra, tant mereixedora del sacrifici de sos fills, atontats per l'immensitat d'una desgracia de la qu'han de respondrer, més que 'ls butxins que li feren la creu, los

sayons que l'agarrotaren, presentantla en lo balcó pretoria al afront de las nacions civilitzadas pera que, escupissin la baba asquerosa del insult y del ultratge sobre son front immaculat, coronat encare per lo lloer vert y afalagador de las victorias que la feren gran, poderosa y temuda de tots els pobles de la terra, rasses esporuguidas de nostre esplendor) per 'xó Carles VII, repesch, en un moment sublim, instituí la Festa del 10 de Mars, que tant espléndidament festeja LO MESTRE TITAS, en la que contrits los cors, abaixada la front, flectats los genolls, ab l'oració als llavis y ab lo dol á l'ànima, dediquessim un recort á vostre sacrifici, una llágrima en vostras tombas y una pregraria al Deu dels exércits en sufragi cristiá y dolcíssim de vostras ánimas generosas.

Y si 'l mon, capritxós fins en aixó, no vol veurer en aquell dia, freda, sola y trista la terra remoguda de vostre senzill sepulcre, jo, ab má tremolosa, deixo caurer sobre d'ella una pobra corona de flors que no 's marceixen, teixida per mon cor, espigolada en lo secá trist y humil de mon cervell; unas quantas violetas, ja que modestas com ellas son, aquet lligám de pensaments que, units ab lo llas de mon afecte, vos ofereixo, y que condense en aquesta afirmació que ha de guiar mon árit trevall: *La sanch dels mártirs de la Tradició, es la sintesis suprema de la Regeneració espanyola.*

MANEL M.ª ROGER DE LLURIA.

(Seguirá la próxima semana.)

cordia infinita, recordemnos, per una part, del gran mártir de la lilegitimitat espanyola, pera imitarlo en sas extraordinarias virtuts; y per altre, del seus assessins, aquells que obcecats per los errors dels enciclopedistas es feren reos del més gran dels crims que s'han comés en el transcurs d'aquest sigle de llibertat y de progrés. ¡Que 'l Senyor los huija perdonat á tots!

✠ D'AQUÍ Y D'ALLÀ ✠

L'Aniversari de Lleó XIII

El dia 2 del present Mars entrá el Sant Pare en els noranta un anys d'edat, y en el XXII del seu Pontificat. Per rahó del Any Sant se suprimiren las audiencias que 's concedeixen al Cos diplomátich, noblesa romana, Prelats de distintas Ordres y al Sacro Colegi de Cardenals, qual decano acostuma á lléger el mensatge de felicitació y adhesió al Romá Pontífice.

Dels 263 Papas qu'han governat l'Esglesia, tan sols onze han ocupat el solí pontifici més de 25 anys. Lleó XIII es l'onzé, y es l'únich que ha pogut celebrar el xixanta dos aniversari de sa primera missa.

El sigle XIX que ara termina presenta la particularitat (després del sigle I que tingué quatre Papas) de ser el que conta menos número de Pontífices, puig sols n'ha tingut 6. D'ells el pontificat més llarch ha sigut el de Pio IX, que durá de 1846 á 1878, ó sia trenta dos anys, y el de Lleó XIII, que va á cumplir el 22 de sa elevació al Trono pontifici.

Mes, apesar del Any Sant, se celebrá en cert modo el passat dissapte el XXII aniversari de la coronació de Lleó XIII, concedintse en el Palau Apostolich una audiencia general pera 'ls Cardenals y Prelats. En la Basilica Vaticana va cantarse un solemne *Te-Deum* en acció de gracias al Totpoderós per haver permés que 'l Papa pogués celebrar tan faust aconteixement.

Aquest *Te-Deum* fou cantat per la capella de música pontificia el passat diumenge, presidint l'acte el Cardenal Rampolla, archipreste de la Basilica. Fou un verdader aconteixement, tota vegada que hi assistí el Sacro Colegi de Cardenals, diplomátichs extrangers, Prelats y Bisbes de distintas Ordres relligiosas, todas las Asociacions católicas de Roma y nutrida representació dels Seminaris nacionals y extrangers domiciliats en la Ciutat Eterna.

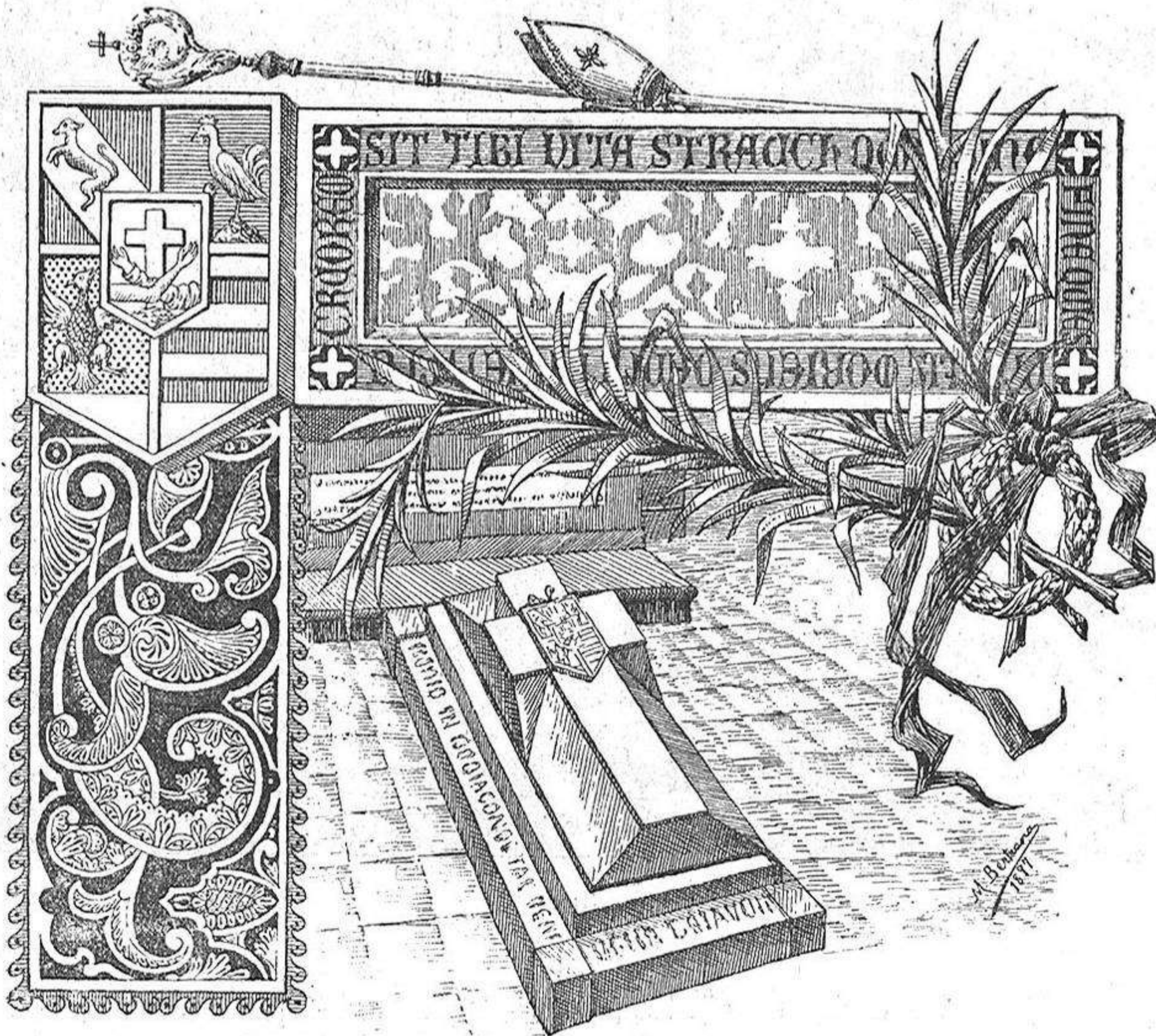
LO MESTRE TITAS envía una coral felicitació al Pontífice renovantli la adhesió més complerta.

La Masoneria

Es un fet que 'ls Governos de casi todas las nacions prestan vassallatge á la Masoneria, y si al mateix temps aquests Governos viuen ó están en bonas relacions diplomáticas ab la Santa Sede, lluny de perjudicar aixó á Satanás, encara l'afavoreix pera desarrollar los seus plans de perdició y ruína dintre de la católica Esglesia. Aquets monarcas, ministros ó presidents de república que, pera la provisió de dignitats eclesiásticas, presentan els seus candidats á Roma, se valen casi sempre del personal més inepte y del menos fervorós, pera encumbrarlo á las brillants y altas esferas; deixant als sacerdots dotats de sabiduría, de prudencia y de virtut en la soletat del desert, pera que dejunin allí, en cástich de la seva intrangencia ab los errors moderns.

Per aixó está molt acertada la «Espana Cristiana» al dir:

«*Todo esto te daré—dice la Masoneria—si prostrado me adoras; una gran Cruz, una Canongia, un título de predicador de Su Majestad, un sitio en el tribunal de la Rota, una capellanía en el Palacio de Oriente, una Mitra, un Capelo, ¿qué quieres? todo esto te daré, si eres un sacerdote inofensivo, si eres complaciente con el actual orden de cosas, si eres perro mudo, si dejas en paz á los masones y, sobre todo, si en vez de perseguir á los sectarios, castigas las imprudencias de*

L'ASSESSINAT DE L'ILTRM. BISBE FRA RAMÓN STRAUCH

Si pretenguessem fer resaltar tota la grandesa que enclou en son sí la imponent festa del 10 de Mars, tindríam trevall per días y días y segurament que no podríam, ni de bon tros, satisfer nosres propósitos. Seria precís historiar detalladament á tota aquesta infinitat d'homes grans y de eterna recordansa á qui va endreçada aquesta festa. De entre tots ells ne sortirian figuras verament extraordinarias quina apologia atrontollaria al més expert dels escriptors. Una d'aquestas figuras es sens disputa la del Ilustríssim Fray Raimond Strauch, Bisbe de Vich allá als començaments del sigle que fineix y víctima com tants d'altres de la democracia lliberal en aquella memorable data que tant tristos recorts guarda per lo tradicionalisme. Lo bisbe Strauch, perteneixia á l'ordre de Sant Francisco y se 'l tenia per una vera autoritat en el camp de la ciencia espanyola. Realista fins á la médula no cal dir que tota la seva forma de intelligencia la dedicá á combatir los enemichs del trono, çò es, á la masoneria, que vinguda de la vehina nació, fou tant astuta que lográ embrutir tots los rams de la administració nacional, y á fe que el bisbe Strauch la desmascará de debó logrant posar de relleu la seva porqueria traduhint la gran obra de Barruel *El Jacobinisme*, que escrita en francés ja havia fet exasperar de veras als fracmasons transpirenáihs. Si los demés importantíssims trevalls de tant sabi prelat contra els enemichs de Deu, de la Patria y del Rey no haguessin esset prou suficients pera que contre ell se dirigissen todas las iras dels masons, n'hi hauria hagut prou ab la publicació de las trascendentals Memorias pera la Historia, d'aquesta malehida secta. Per aquesta rahó se veigé pres y maltractat ignominiosament, fins que al últim fou villanament assassinat lo día 16 d'Abril del 1823, de la manera com ho han fet sempre els satélits de la llibertat en nostre terra, los que han enfonsat á Espanya en l'abim de la mes asquerosa decrepitud y deshonor. Fentli creure que 'l conduhian á Tarragona, se 'l emportaren trayentlo de la Ciutadela de Barcelona, vers lo vehí poble de Molins de Rey y en sent per las voras

de Sant Mateu de Vallirana, lo feren descendir del carruatge ab lo pretext de que 'ls facciosos atacaban y lo feren passar per un camí algo apartat. Pochs passos havían donat, quan una descarga traydora dels que 'l vigilaban l'estengué en terra al costat del seu criat lo frare llech Fra Miquel Quingles, que fou l'únich servent que consentiren l'acompanyés en son cautiveri. Aixís demostraban la honradesa dels seus ideals els assessins dels realistas del any vintitrés y que mes tart ho foren dels carlistas; d'aqueix modo pretenían els jacobins d'Espanya fernes veurer quant preciosos eran los seus principis de govern, donant al mon enter una segona mostra de la seva filantropia, aquells deixebles aprofitats dels butxíns de Lluís XVI y María-Antonieta. Mes encar no n'hi havia prou ab lo mer fet d'haver assassinat villanament á aquells dos exemplars relligiosos, que debia anvadirse á aquest horros crim, la tentativa d'un'altre, no ja contre sers ab vida, si be indefensos, sino que aquells revolucionaris sense ánime y sense cap mena de sentiments, pretengueren aferrarse ab els mateixos cadavres dels dos martyrs. Sort hi hagué dels vehins de Vallirana que impediren ab sa vigilancia, la profanació de aquellas venerables despullas. Al cap de dos días y mitj, s'obtingué el permís per enterrarlos, permís que hagué de concedir la primera autoritat política de Catalunya. Després de 67 anys, los restos del ilustríssim Fra Raimond Strauch y de son acompanyant Fra Miguel Quingles, foren trasladats á la Seu de Vich per iniciativa del nostre digníssim Prelat Dr. Morgades, el cual los hi aixecá un artístich si be senzill monument. Sobre la llosa que tapa la tomba s'hi veu una hermosa creu, en quin centre hi ha gravat l'escut del sabi y virtuos, martyr, llegintse als voltants d'ella lo següent distich que, en ocasió de aquesta mort escrigué l'allavors Nunci Apostolich d'Espanya:

Sit tibi vita, Strauch, que sine fine quies vitalis moriens dedit in pietate cruorem.

Avuy que nosaltres aixequém fervents lo cor al Deu de la Justicia y al ensemps de la Miseri-

los fieles y lanzas el rayo de la excomunió sobre las publicaciones católicas...

¡Terrible modo de tentar á los Ministros de Dios! ¡Ay de aquellos que no tengan bastante fé para resistir y rechazar estas proposiciones diabólicas con el *Vade, Sataná!*

Pinzellada més certera no es possible ja.

SAID.

ELS MÁRTIRS de 1822

Copiém dels *Orígenes històrics del Carlismo*, á punt de passar-se á la venda. cap. XXI, párrafo 268. Son datos preciosísimos. Apuntin:

268. — **Asesinatos.** Por de contado que los liberales predicaron libertad, poniendo constantemente en sus labios esa hermosa palabra. Veamos sus hechos, que son la gran piedra de toque para juzgar á un partido. El teniente general Elio, tan distinguido en la guerra de la Independencia, y que fué la causa principal de la caída

de la Constitución en 1814 (196), fué preso por el populacho en 1820, estando dos años en la cárcel de la Ciudadela de Valencia, *sin comunicársele el por qué*. En 1822, ante los alaridos de unas docenas de peseteros, se formó un tribunal ilegal, presidido por un teniente coronel, y el teniente general fué condenado á la pena de horca, previa degradación, haciendo constar la sentencia, aunque indirectamente, que no había cometido delito alguno. (1) El canónigo Vinuesa, preso por conspirador (no habiéndosele encontrado cómplices, sin los cuales no hay conspiración) fué condenado á 10 años de presidio. El populacho liberal, pidió su cabeza y, allanando la cárcel, entró en el calabozo, asesinando al infeliz canónigo y rompiéndole el cráneo á martillazos. Los liberales celebraron esa horrible acción y ¡vergüenza dá decirlo! dedicaron á los infames asesinos estrofas soeces escogiendo el martillo como señal distintiva. (2) En Manresa fueron fusilados sin formación de causa 24 honrados realistas. En Murcia, Pamplona, Madrid, Barcelona y Valencia pasó lo propio. Vigodet, Zayas y Ballesteros, acuchillaron en Madrid á ancianos y mujeres. Mina, en la Coruña y Riego en Málaga asesinaron en masa. «Contrabandistas con puñales y trabucos robaban y asesinaban á los propietarios, que era como entendían ellos la libertad.» (Lafuente, Galiano, según cuenta el propio, predicaba la matanza y Romero Alpuente, pedía se asesinase en una sola noche á 15.000 madrileños. Las turbas piden una víctima y Copons ahorca al oficial Goiffeu de la guardia real, que se iba con licencia. Fusilaban á los prisioneros, (3) llegando á tanto su barbarie que un diputado protestó en el Congreso, mientras la mayoría justificaba el asesinato. (4) En la Coruña el general Méndez Vigo, asesinó á bayonetazos á más de 100 ciudadanos; (5) el Empeinado y otros cometen atroces crueldades (6) y toda la chusma liberal, desde Alpuente que la presidía, hasta los presidiarios que eran su remate, cometieron atroces villanías con ferocidad inaudita. Era esa la *fraternidad liberal*.»

(1) Decía la sentencia que, *examinada la causa, se le condenaba por unanimidad á pena de horca*, sin expresar delito alguno. «La conveniencia y la justicia mandaban soltar al general.» Alc. Galiano. «Para arrancar la firma á las autoridades hicieron venir á todos los matones y foragidos de la provincia, que estaban á las órdenes del jefe de los comu-

ros; pero los francmasones tuvieron tanta ó mayor parte en el asesinato de Elio.» V. de Lafuente. «El suplicio de Elio no dejó de ser un insigne y escandaloso asesinato... No se encontraba juez que se prestase á firmar la sentencia, huyendo de sancionar una iniquidad... ¿Qué han dicho los amigos de aquel Gobierno para cohonestar aquella atropellada y sangrienta ejecución? No han podido alegar excusas.» M. Lafuente. Elio llegó al patíbulo con aquel carácter entero, rígido y militar que le distinguía, escribiendo antes una hermosísima carta á su mujer, que se halla entera en la Biblioteca Pop. Carl Tomo XII. Pertenece Elio al partido realista.

(2) «Ese fué uno de los más enormes delitos de que hay noticia en los anales del mundo, y sirvió de infamar á la causa (liberal) cuyos defensores le habían perpetrado. A Galiano. «Fué el asesinato de Vinuesa negro borrón y mancha indeleble de este período revolucionario.» M. de Miraflores. «El fiscal, faltando á su sagrado ministerio, incurrió en inhumanidad de los fiscales revolucionarios de aquel tiempo, imprimiendo la acusación cuando la causa estaba todavía en sumario. Imposible parecerá este acto de iniquidad leguleya y nadie lo creerá ahora, ni lo creerá yo á no tener á la vista el impreso con la firma y sello del fiscal. ¡Tan feroces eran las corruptelas curiales de aquel tiempo!.. Todo Madrid sabía que iba á asesinarsse al Cura de Tamajón (Vinuesa). A la Puerta del Sol se decretó su muerte, en medio de un griterío espantoso y de una escena de caníbales; aplazóse el asesinato hasta la tarde y las autoridades nada dijeron. Los asesinos se reunieron pausadamente sin que nadie se les opusiera; se dirigieron á la cárcel; los nacionales, escogidos para ese acto, hicieron la farsa de disparar sus fusiles al aire y entrando los sicarios en la prisión, penetraron en el calabozo y rompieron de dos martillazos, el cráneo del sacerdote y le dieron 17 puñaladas. Lavaron los asesinos el martillo, lo pasearon en triunfo y después lo tomaron como emblema, poniendo todos los liberales un martillo por empuñadura de sus bastones. Las autoridades que nada hicieron para impedir el crimen, eran masones; los asesinos comuneros.» V. de Lafuente. «Una gavilla de hombres frenéticos, corrió á la cárcel, allanó la entrada, penetró en el calabozo y echándose sobre la pobre víctima le quitó la vida ferocemente, sirviéndole un martillo de principal instrumento. Recibió el pobre mártir la muerte como hombre piadoso, arrodillándose ante sus verdugos y puesta la vista en el cielo. Separándose los asesinos, cometido el asesinato, y no hubo quien los prendiese, como no hubo quien estorbase su maldad. No solo quedó impune este hecho atroz, sino que hubo quien de él hiciese objeto como de burlas con mezcla de alabanzas, sin que por las leyes se le castigase.» Alc. Galiano. Pretendieron los asesinos hacer una nueva hazaña con *El Abuelo*, jefe de una partida realista que se hallaba preso,

y ante un cabo y tres soldados huyeron cobardemente. La villanía es siempre cobarde. Dice Miraflores, que «las sociedades secretas desplegaron toda su influencia para asesinar á Vinuesa.»

(3) Introdújose entonces la bárbara y pérfida práctica de matar los prisioneros figurando que intentaban fugarse; y tal costumbre era observada con más puntualidad que una ley, siendo frecuente hacer gala de ello en particulares conversaciones. Galiano.

(4) «Ahora vemos atacar á ciudadanos indefensos, no solo por sus opiniones sino por su vida privada.» (*Discurso del Conde de Toreno*.)

(5) Manda arrojar al mar á bayonetazos, entre la sombra de la noche, á los presos políticos (!), cuyos cadáveres sangrientos y deformados, machacados los cráneos con los remos de los asesinos, vinieron al día siguiente á dar testimonio de la ferocidad jacobina y á encender inextinguible sed de venganza en el ánimo de los realistas. Menéndez Pelayo.

(6) «*El Empeinado* entró en Cáceres, acuchillando hasta á los niños; en un solo día fusiló el coronel González á 300 presos que bajo su palabra se le habían rendido; en Granada fueron asaltadas las cárceles y reproducidas las matanzas dantonianas; otro tanto aconteció en Orense; finalmente la anarquía militar y populachera más feroz se entronizó por todos los ámbitos de la Península, verdadero presidio suelto en aquellos días atroces de feroz venganza de los constitucionales.» (*Id. Hist. de los Heterod. esp.*)

**

Avuy es dia sols de pregarias
pe 'ls que lluytaren fins á la mort,
y així resemlos oracions variadas
perque sa ánima tinga conhort.

D'est modo els deutes ab or se pagan,
ames, als morts, deutes cóm pagarém?
Sols ab sufragis que avuy sufragan
los que en la Gloria los desitjém.

LO SENSOMNIER DEL RIGAT.

Avís

Desde avuy, tota la correspondencia y demés se dirigirá al carré de Junqueras, 2, principal, ahont quedan instaladas nostres oficinas.

Establiment Tipogràfic, Casanova, 13; Barcelona.

Residencia dels Srs. Duchs de Madrit.